

Олег Говда

КІНЬ ПЕРУНА

**(ПРАВДИВА ІСТОРІЯ
ЗАХАРА БЕРКУТА)**

**ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2018**

I

РОЗДІЛ

Руські Карпати. Літо року 6679-го

Безшелесною тінню ангела смерті завис над полониною, виглядаючи здобич, величезний беркут. І хоч сонце, ще нестерпно палюче на рівнині, вже тільки ледь освітлювало верхівки гір, гострі очі орла чітко розрізняли кожне стебельце у високих травах. Однак не метушливі миші чи буркотливі їжаки вабили могутнього птаха. Він чигав на справжню здобич. Таку, що могла б наситити його шлунок м'ясом, а зір — барвами гарячої крові. В передчутті цієї миті зіниці беркута зблискували хижим вогнем, а горделивий клекіт так і рвався із грудей. Але надія, що здобич поруч, змушувала дотримуватися тиші. Помітивши якусь лише йому зрозумілу прикмету, птах змахнув дужими крильми і завис над віковими соснами, що з північного схилу підіймалися до самого краю полонини.

У ту ж хвилю, сторожко принюючись, з малиннику, що відділяв ліс від квітучого плаю, вийшла молода сарна. Вона неспокійно пряла вухами. А делікатна голівка, увінчана короткими загнутими ріжками, весь час поверталася навсібіч, уважно оглядаючи полонину. Оскільки тут лише колихалися соковиті трави, а вітерець, що дмухав їй у мордочку, теж не чаїв у собі небезпечних запахів, то гірська красуня облишила обережність і одним зграбним стрибком вихопилася з чагарників. Услід за нею, дещо

вайлувато, зате не менш життєрадісно, вистрибнуло кількамісячне дитинча.

Сарняткові було ще далеко до материної вправності, тож воно не розраховувало своїх сил. Стрибнуло надто далеко, тендітні передні ніжки не витримали ваги його тіла. Тому, жалібно мекнувши, сарнятко запоролло носиком у траву і беркицьнуло через голову. Настрашене пригодою, притьма підхопилось і кинулося до матері, голосно скаржачись на увесь світ. Та мати лише тицьнула його ніжно мордочкою в забите місце, насмішкувато пирхнула і продовжила пастися. Така зневага образила малого, якому в цю мить видавалося, що нічого гіршого з ним й не могло трапитися, тож дитинча ще раз голосно мекнуло і задерло мордочку до неба, наче скеровувало до нього свою скаргу. Однак замість чистої, прозорої блакиті воно побачило над собою розчепрені криві кігті, величезні крила і страхітливий дзьоб.

Пекучий, нестерпний біль пронизав його здивовані очі, і все потонуло в непроглядній темряві смерті...

Беркут напав так нечутно, так стрімко, що сарна, обернена хвостиком до малого, навіть нічого не збагнула. І лише почувши позад себе голосний шурхіт крил птаха, що злітає, зробила спершу відчайдушний стрибок, рятуючись од імовірної небезпеки, й аж тоді озирнулася. Але побачила тільки невиразну тінь, що віддалялася на сонці, — воно саме заковувалося за вершину сусідньої гори. Сарна стривожено мекнула, метнулася туди, де шовкові трави все ще пахли її дитинчам, але, вловивши ніздряма запах свіжої крові, стрімголов зірвалася з місця й щезла у хащах. І лише тріск сухого хмизу виказував, куди мчала охоплена розпачем та жахом осиротіла мати.

Люди завше мріяли про крила. Особливо в горах. Там — де очам близько, а ніженькам — ой як далеко. Здавалося б,

он вона, сусідня вершина. Добре розмахнутися, то й камінь докинув би. Насправді ж — поки доберешся хащами та буреломом, оминаючи урвища та неприступні скелі, не одна кварта поту спливе з чола та плечей. А то й вернешся — утративши надію видряпатися. Бо нема дороги людині туди, де лиш пернатих царство. От і заздять... А чого, питається? Чи ж то вже так треба всюди пхатися? Хіба мало людям роботи у долині? Сказано ж: кожному — його! Може, так і замислено богами, щоб не тинялися де не слід? Щоб не пхали цікавого носа у плин буття.

Але Захар Беркут ніколи не хотів погодитися з тим. Розумом знав, що ні в нього, ні в будь-кого іншого з їхньої великої родини, ба навіть з цілої громади, ніколи не виростуть крила, що людині суджено лише по землі ходити, та душа його рвалася ввись. Як і в його славетного пращура, з якого увесь рід пішов... Той теж понад усе мріяв у небо злетіти.

Густий сосновий ліс високо здіймався обабіч ледь помітної, утоптанної звіриною стежки. Далеко від найближчої людської оселі, високо в горах, дерева були особливо дикі та непривітні. Притерпівшись сяк-так до оленів та ведмедів, чи там — кабанів і вовків, ці суворі велети, здавалося, сердилися на парубка. Бо так і норовили кинути йому на голову велику шишку або ж сипнути за комір сорочки добру пригорщу сухої глици.

На що вже звиклий до мандрівок у горах був Захар, та й він притомився. Третій день у дорозі. Якщо продирання крізь непролазні хащі та повзання по недоступних кручах можна назвати дорогою.

Але парубок був упертий і не з боязливих. Передсмертне хрипіння батька все ще лунало в його вухах, і жодна сила в світі не примусила б Захара відмовитися від того, що намислив. Нехай би до скиту, де спасався старець Актиній, відомий на всю Червону Русь умінням лікувати людей та тварин, треба було б іти вдвічі важчою та небезпечнішою

дорогою, то все одно парубок не завернув би назад. Більше він не стоятиме в узголів'ї вмирущого безпорадний, наче бахур... Певно, і мати збагнула це одразу, бо й словом не заперечила, коли Захар сповістив їй своє рішення: вдатися в науку до столітнього Актинія. Мо', допомогла слава про вміння старця, що докотилася й до їх громади. А може, побачивши сухі синові очі, відчула серцем його душевний стан? Хто зна... Але вона мовчки благословила Захара і лише згодом попрохала зачекати сороковин.

Сумний краєвид — сумні й думки...

Парубок рішуче стріпнув головою, наміряючись до сутінків пройти ще хоч мильо, аж несподівано побачив просто перед собою старий і замшілий, але з виду ще міцний пень. Хто примудрився саме тут зрізати вікового бука? Куди подівся велетенський стовбур? Залишалось вгадувати. Та хоч як мудруй, а пень стримів із землі посеред стежини лише за кілька кроків попереду. Наче саме на Захара й чекав. І такий зручний та затишний, що парубок одразу відчув, як притомився.

— Ох! — зітхнув голосно. — Треба перепочити... Ноги аж гудуть. А заодно й повечеряю.

Усівся на пеньку, а коли примірівся розв'язати торбинку з припасами, що мати збрала, дивиться — перед ним стоїть дідок. Сам сухенький, зморщений, а бородище аж до колін. Здивувався Захар, та виду не подає.

— Доброго здоров'я! — привітався, а сам думає: «От пощастило, що я сьогодні ще нічого не їв, адже голодного лукавий не може збити зі шляху».

А той, ні здрастуйте, ні прощайте, — хап за торбинку. Чисто грабіжник. Та як зойкне... Назад відскочив і на пальці дме.

— Хитрий, — буркнув.

А Захар мало не розреготався. Виходить, що таки не даремно обстругав липову гілочку та й у торбинку вклав.

— Хитрий, — ще раз воркнув лісовик. — І віхті, либонь, у постолах обернув? — поцікавився.

— Мати веліли, — погодився Захар.

— Розумні стали, — похитав невдоволено кошлатою головою. — Не те, що колись... Ех, — махнув рукою. — Було, закришиш, зарегочеш... Нявкнеш! І чоловік уже аж сивий зі страху... А тепер? Сидить переді мною пуцьвірінок і мало що в очі не плює... Та постривай! — гукнув сердито. — Ти ще не все бачив! Розтопчу!!!

І вмить дідок став набухати, рости. Ось він уже одного зросту з парубком. Ось — ще більший. І Захар, щоб дивитися йому в обличчя, мусить задирати голову. Минуло ще трохи часу, а, як парубок, завеликі були уже лише величезні чоботи і кінець зеленої бороди.

— Ну, як? — задудніло десь на горі, понад лісом. — Страшно?!

— Еге, — мусив визнати Захар, що й справді трохи розгубився.

— Що ти там пициш?! Голосніше відповідай!

— Страшно!

— Ото ж бо! — прогук задоволено лісовик, і чоботи почали зменшуватися. А ще за якийсь час поруч знову стояв маленький кумедний дідусь.

— Людям такого ніколи не втнути, — промовив пихато.

— Правда, — погодився Захар, — чудеса нам рідко вдаються.

— Рі-і-дко, — пирхнув лісовик. — Що ти там мелеш? Які такі чудеса ви можете робити? Х-хе... Похвалися... Мо', посміємося разом? А я за те тобі стежку не плутатиму. Одразу на скит виведу. Згода?

Те, що нечисть знає, куди він зібрався, здивувало парубка, але він і на цей раз виду не подав.

— Добре, — відказав і вийняв з кишені кілька пшеничних зерен. — Знаєш, що це? — показав лісовикові.